

5.ÜNİTE

U

TYT Orta ve İleri Düzey Tarih Soru Bankası

İslamiyet'in Doğuşundan Abbasilere Kadar İslam Tarihi

BEGÜM ÜNLÜ

İSLAM MEDENİYETİNİN DOĞUŞU

**İSLAM ÖNCESİ ARAP YARIMADASININ
GENEL DURUMU**

HZ. MUHAMMED DÖNEMİ

DÖRT HALİFE DÖNEMİ

(HZ. EBUBEKİR, HZ. ÖMER, HZ. OSMAN, HZ. ALİ)

EMEVİLER

ENDÜLÜS EMEVİLERİ

İslam Öncesi Arap Yarımadası

İSLAM ÖNCESİ ARAP YARIMADASI

SIYASİ DURUM

- Siyasi birlik yoktur. Birçok devlet vardır.
- Kabile milliyetçiliğinden kaynaklanır.

DİNİ DURUM

- Dini birlik yok.
- En yaygın inanış putperestliktir.
- Hanifler, Hristiyanlar, Museviler de vardır.

SOSYAL DURUM

- Sınıf ayrımları vardır.
- Kölelik vardır.
- Kadınlara değer verilmemiştir.
- Sadece Haram Aylar'da savaşmamışlardır. Bu aylarda panayırlar düzenlenmişlerdir.
- En meşhur olan **Ukaz** panayıridir. Bu panayırlar Arapların kaynaşmasını sağlamıştır.

EKONOMİK DURUM

- Bedeviler (göçebeler): Hayvancılık
- Medeniler (şehirliler): Tarım ve ticaret
- Faizcilik de yaygındır.

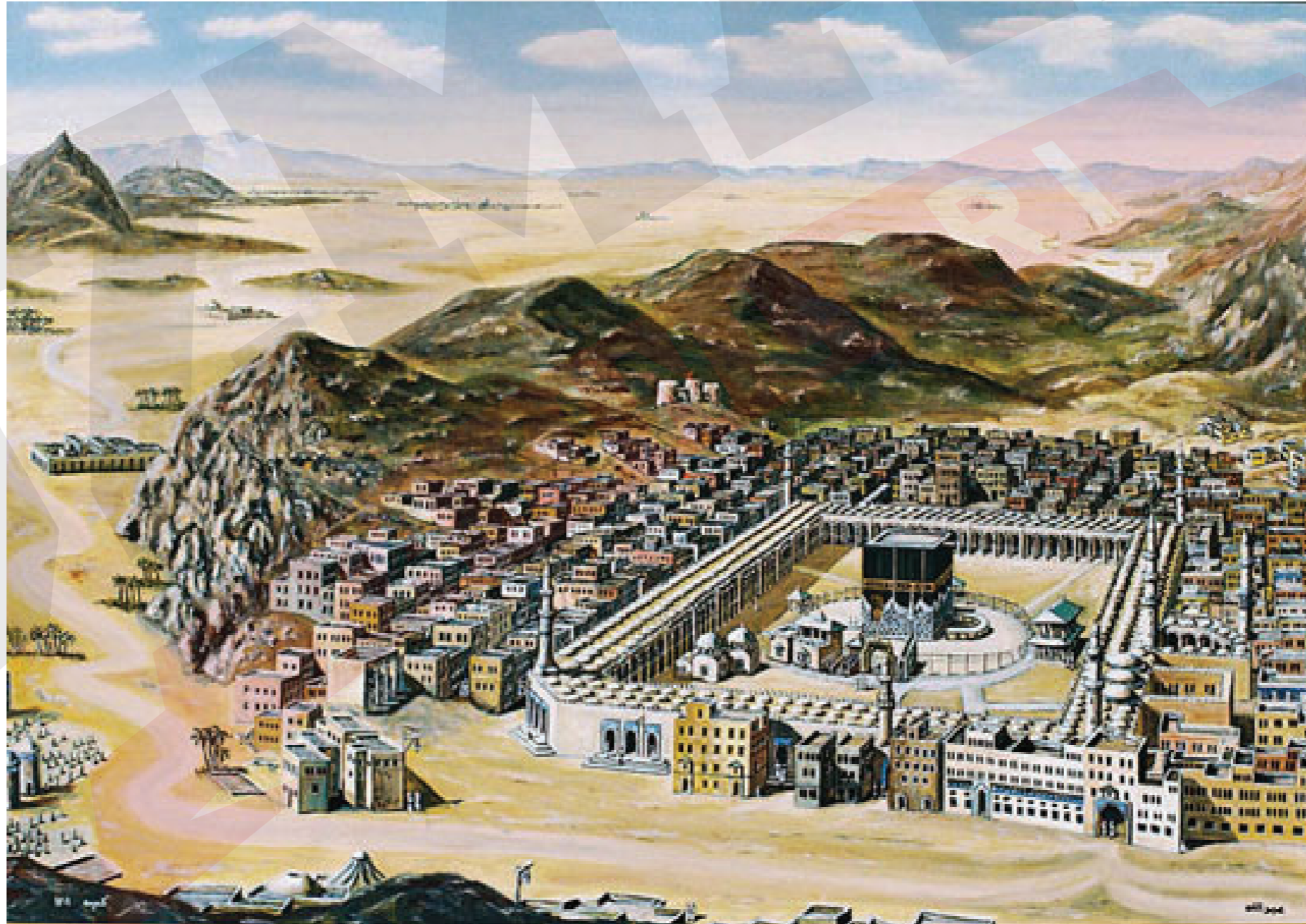
UZMANLARIN
YAYINLARI

! NOT

- İslam öncesi Arap Yarımadası **Cahiliye Devri** olarak geçmektedir.
- **Kâbe'nin kutsallığı** ve Kervan ticareti İslam'dan sonra da devam etmiştir.

Kâbe

Örnek:

İslamiyet'ten önceki döneme ilişkin Cahiliye Devri'nde,

- I. puta tapıcılık,
- II. kabilecilik,
- III. faizcilik

anlayışlarından hangilerinin görüldüğü savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) I, II ve III

Hz. Muhammed Dönemi (571-632)

- Babası Haşimoğulları'ndan Abdullah, annesi Amine, dedesi Abdulmuttalib, amcası Ebu Talip'tir.
- Doğmadan babasını, 6 yaşındayken annesini kaybetmiştir.
- 8 yaşına kadar dedesi tarafından, sonra da amcası tarafından korunmuştur.
- Amcası ile ticaret yapmaktadır.
- Doğruluğu dürüstlüğü nedeniyle Muhammedü'l Emin denilir.
- 25 yaşında Hz. Hatice ile evlenir.
- İlk vahiy 40 yaşında Nur Dağı'nda Hira Mağarası'nda Ramazan ayının 27.gecesi gönderilmiş olup İslam dinini tebliğ ile görevlendirilmiştir.
- İlk inananlar Hz. Hatice, Hz. Ali, Hz. Zeyd, Hz. Ebubekir'dir.

Hira Mağarası

MEKKELİ MÜŞRİKLER NEDEN İSLAMA KARŞI ÇIKTI?

→ NEDENLERİ

- Tek Allah inancı
- Alışkanlıkları değiştirmenin zor olması
- Çıkarlarını kaybetmek istememeleri
- Kabile üstünlüğü anlayışı
- 615'te ilk göç hareketi Habeşistan'a gerçekleşmiştir.

AKABE BİATLARI

- 620'de ve 621'de Medine'den Akabe'ye gelenler İslami kabul etti.
- Hicret'e zemin hazırlamıştır.

HİCRET (622)

→ NEDENLERİ

- Akabe Biatları'nın yapılması
- Hz.Muhammed'in Medine'ye davet edilmesi
- Mekkelilerin baskıları, Mekke'de uygun ortamın olmaması

→ SONUÇLARI

- Medine İslam Devleti kuruldu.
- Medine'deki Yahudilerle Vatandaşlık Antlaşması yapılmıştır.
- (İslamın anayasası sayılır)
- Kuba Mescidi'nde Hicret sırasında ilk Cuma namazı kılınmıştır.

Kuba Mescidi

- Vatandaşlık Antlaşması
- Medine'de yaşayan herkes Hz.Muhammed'i devlet başkanı olacak
- Herkes inancında serbest olacak
- Şehir gerektiği durumlarda birlikte savunulacak

! NOT

- Bu antlaşma hukuk devleti olma yönünü ön plana çıkartan insan hakları belgesi niteliğindedir.
- İslamın ilk mescidi Mescid-i Nebevi'dir.
- Mescid-i Nebevi'nin yanında eğitim için Ashab-ı Suffa açılmıştır.

BEDİR SAVAŞI (624)

- Mekkeliler- Müslümanlar arasında
- Müslümanların ilk zaferidir.
- Ganimetlerin 1/5'i hazineye, geri kalanı savaşa katılanlara verilmiştir.
(İslam savaş hukuku)
- Esir Mekkelilerden okuma yazma bilenleri on Müslümana okuma yazma öğretmesi karşılığında serbest bırakılmıştır.
- (Eğitim öğretime verilen önemi gösterir.)

UHUT SAVAŞI (625)

- Mekkeliler Bedir'in intikamını almak ve Şam ticaret yolunun güvenliğini sağlamak için harekete geçti.
- Sahabenin isteğine uyularak meydan savaşı yapılmasına karar verilmiştir.
- Uhut Dağı eteklerine yerleŐtirilen okçuların yerlerini önceden terk etmeleri savaşı olumsuz sonuçlandırmıŐtır.
- Hz. Muhammed'in sözüne itaatin önemi anlaŐılmıŐtır.

HENDEK SAVAŞI (627)

- İrani Selman-ı Farisi'nin isteğine uyularak Őehrin etrafına hendekler kazılmıŐtır.
- Mekkeliler hendekleri gürnce geri dñnmüŐtür.
- Müslümanların son savunma savaŐıdır. Müslümanlar taarruza geçmiŐtir.
- Mekkeliler savunmaya geçmiŐtir.

Örnek:

- Bedir Savaşı
- Uhud Savaşı
- Hendek Savaşı

Verilen savaşlarla ilgili olarak,

- I. Mekkeli müşriklerle Müslümanlar arasındaki savaşlar olması,
- II. Müşriklerin, Müslümanları resmen ve hukuken tanımaları,
- III. Müslümanların müşriklere karşı savunma savaşları yapmaları

bilgilerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

HUDEYBİYE ANTLAŞMASI (628)

- Her iki taraf 10 yıl savaşmayacak
- Müslümanlar ertesi sene 3 gün üst üste Hac görevlerini yaparak Kabe'yi ziyaret edecekler.
- Arap kabileleri istedikleri tarafı tutacak, asker ve silah yardımı yapamayacak
- Reşit olmadan İslamiyeti seçen Mekkeliler Medine'ye alınmayacak, Medine'den Mekke tarafına geçmek isteyenler geçebilecek

! NOT

- Müslümanların aleyhine gözüküp lehine dönen maddedir.
- Mekkeliler **hukuken** Medinelileri tanımıştır.
- Müslümanların gücü ortaya çıkmış, İslamın yayılışı hızlanmıştır.

Örnek:

Hudeybiye Barışı ile ilgili olarak,

- I. Mekkeli müşriklerin Müslümanları resmen ve hukuken tanıması,
- II. Müslümanların siyasal etkinliklerinin güçlenmesi,
- III. İslam esaslarının Mekkeli müşriklerce kabul edilmesi

durumlarından hangileri arasında ilişki kurulabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) I, II ve III

Hz. Muhammed Dönemi Diğer Gelişmeler

Hayber'in Fethi (629)	Müslümanların ilk fetih hareketidir. Müslümanlar Yahudi tehlikesinden kurtuldu.
Mute Savaşı (629)	Bizans ile ilk savaş olup Müslümanlar yenilmiştir.
Mekke'nin Fethi (630)	Hudeybiye Antlaşması'nın bozulması üzerine Mekke fethedildi. İslamın yayılışı hızlandı. İslam Devleti Arap Yarımadası'ndaki en büyük güç haline geldi.
Huneyn Savaşı (630)	Mekke'nin fethini tamamlayan savaştır.
Taif Seferi (630)	Seferden bir yıl sonra İslamı kabul ettiler.
Tebük Seferi (631)	Hz. Muhammed'in son seferidir. Bizans'a bağlı kabileler İslamı seçti.

VEDA HACCI - VEDA HUTBESİ (632)

- Hz. Muhammed'in son haccı ve son hutbesidir.
- Hz. Muhammed Medine'de Mescid-i Nebevi yakınındaki Ravza-i Mutahhara'ya defnedilmiştir.

Mescid-i Nebevi ve Ravza-i Mutahhara

Örnek:

Hz. Muhammed'in vefatı üzerine aşağıdakilerden hangisinin öncelikle görüldüğü söylenemez?

- A) Ensar ile Muhacirin arasında kimin devlet başkanı olacağı konusunda anlaşmazlık yaşanması
- B) İslam Devleti'nde demokratik bir yönetimin kurulmasına imkan sağlanması
- C) Hz. Peygamber'in yerine İslam Devlet Başkanı olarak Hz. Ebu Bekir'in Halife sanı ile iş başına gelmesi
- D) Müslümanım diyenlerden bazılarının dinden dönmeleri ve zekat vermemeleri
- E) Kur'an ayetlerinin geliş sürecinin sonlanması

DÖRT HALİFE DÖNEMİ (632-661)

→ Halifeler seçimle göreve geldiği için **Cumhuriyet Devri** de denilir

Hz. EBUBEKİR DÖNEMİ (632-634)

- Yalancı peygamberler, dinden dönenler, zekat vermek istemeyenler ile mücadele edildi. (Ridde Savaşları)
- Böylece İslam dünyasında dini ve siyasi yönden etkinlik sağlanmıştır.
- Kur'an-ı Kerim ayetleri kitap haline getirildi. (Tedvin hareketi)
- Bizans yenildi ve Suriye fethi başladı.

Kur'an-ı Kerim

وَيَجْعَدُ الْغَيْبَ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ
فَإِنْ كُنْتُمْ بِمِيقَاتِهِ فَيُجَادِلْ فِي جُرْهُمِ
أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ • قَالَ
لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ يَنْتَهُوا
يُغْفَرُ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ • وَإِنْ
يَكْفُرُوا فَمَا مَضَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ
وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ

وَيَكُونَ الدِّينُ كُلَّهُ لِلَّهِ
لَنْتَهُوا فَيُجَادِلْ فِي جُرْهُمِ
أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ • قَالَ
لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ يَنْتَهُوا
يُغْفَرُ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ • وَإِنْ
يَكْفُرُوا فَمَا مَضَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ
وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ

لَنْتَهُوا
أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

Örnek:

Kur'an ayetlerinin bir kitapta toplanması ile aşağıdakilerden hangisi arasında ilişki kurulamaz?

- A) Kur'an'ın özgün halinin korunması
- B) Kur'an'ın değişik hallerinin ortaya çıkmasının kesin olarak önlenmesi
- C) İslamiyet'e yeni girenlerin Kur'an'ı farklı algılamalarının önlenmek istenmesi
- D) Ayetlerin yazılı olduğu kaynakların kaybolması olasılığına karşı tedbir alınması
- E) Ridde Savaşları'nda hafızların şehit olması sonucu Kur'an ayetleri ile Hz. Muhammed'in sözlerinin karışabilmesi olasılığının önlenmesi

HZ. ÖMER DÖNEMİ (634-644)

- Bizans yenildi ve Suriye, Kudüs fethedildi.
- Bizans'tan Mısır alınarak Kuzey Afrika fetihleri başlamıştır.
- Sasaniler ile **Köprü, Kadisiye, Celula ve Nihavent Savaşları** yapıldı.
- Nihavent Savaşı ile ilk defa Türklerle komşu olundu.
- **Ülke sınırlarının genişlemesi üzerine teşkilatlanma çalışmaları** başladı.
- Ülke eyaletlere ayrılarak **valiler** atandı.
- Valilerin yanında **kadı** ataması yapıldı.
- **(Kadılar doğrudan halifeye bağlıdır. Amaç yargının bağımsızlığını sağlamaktır.)**

- Askeri amaçlı **Divanu'l Cünd** kuruldu.
- İlk defa düzenli **ordular** oluşturuldu.
- İlk defa **ikta** sistemi uygulandı.
- **Beytü'l Mal** denilen devlet hazinesi kuruldu.
- Vergilerde düzenlemeler yapıldı.
- Hicri **takvim** hazırlandı.

YAYINLARI

Örnek:

Hz. Ömer zamanında görülen,

- İktâ sisteminin uygulanması,
- Beytül-Mal adıyla devlet hazinesinin oluşturulması,
- Ordugah şehirlerinin kurulması

gelişmeleri ile aşağıdakilerden hangisi arasında ilişki kurulamaz?

- A) Maliye teşkilatının düzenlenmesi
- B) Ganimetlerin değerlendirilmesinde yeni uygulamalara yer verilmesi
- C) Sınırların korunmasına önem verilmesi
- D) Adaletli ve hoşgörülü yönetim anlayışına yer verilmesi
- E) Devlet gelirlerinin artması

HZ. OSMAN DÖNEMİ (644-656)

- Horosan, Maveraünnehir, Azerbaycan, Gürcistan fethedildi.
- Hazar Türkleri ile 652'de **Belencer Savaşı** yapıldı. (Türklerle ilk savaş)
- **İlk İslam donanması** oluşturularak Kıbrıs fethedildi.
- Kuzey Afrika'da Tunus fethedildi.
- Kur'an-ı Kerim çoğaltılarak önemli İslam merkezlerine gönderilmiştir.
- İlk huzursuzluklar başladı.

Örnek:

Hz. Osman zamanında Girit, Rodos ve Kıbrıs adalarına yönelik seferler düzenlenmesi,

- I. askeri yapıda hiyerarşik düzeni kurma,
- II. donanma gücüne sahip olma,
- III. Akdeniz'de Bizans ile mücadele etme

durumlarından hangileriyle ilişkilidir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) II ve III

HZ. ALİ DÖNEMİ (656-661) (ALLAHIN ASLANI)

→ İç karışıklıklar nedeniyle fetihler durdu.

→ **Cemel Vakası (Deve Olayı):**

→ Müslümanlar arasındaki ilk savaştır.

→ Hz. Ayşe ile yapıldı.

→ Hz. Ali kazandı.

→ Devletin merkezi **Kufe** olmuştur.

Zülfikâr

- **Sıffin Savaşı:**
- Hz. Ali ile Muaviye arasında oldu.
- Savaşı Hz. Ali'nin kazanacakken Muaviye bir hileye başvurur.
- Savaş **Hakemler Olayı** ile sonuçlanır.
- Böylece İslam dünyası üçe ayrıldı:
- **Hz. Ali taraftarları: Şiiler**
- **Muaviye taraftarları: Sünniler**
- **Hariciler: İslamin itikadi, siyasi ilk mezhebi**

! NOT

- Hz. Ali Haricilerin birçoğunu **Nehrevan Savaşı**'nda ortadan kaldırmıştır.
- Kurtulanların suikastı sonucu Hz. Ali şehit edilmiştir.

Örnek:

Hz. Ali zamanı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Cemel (Deve) Olayı'nın yaşanması
- B) Muaviye ile Hz. Ali taraftarları arasında Sıffin Savaşı'nın görülmesi
- C) Hakem Olayı ile ilk itikadi (inanç) alandaki mezhep olan Haricilik Mezhebi'nin doğması
- D) Hariciler üzerine Hz. Ali'nin Nehrevan Savaşı'nı yapması
- E) Hz. Hüseyin'in Kербela'da şehit edilmesi

EMEVİLER DÖNEMİ (661 - 750)

- Hz.Ali'nin şehit edilmesinden sonra Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasan halifeliği saltanata dönüşmemek şartıyla Muaviye'ye bıraktı.
- Muaviye Şam'ı başkent yaptı.
- Muaviye oğlu Yezid'i kendinden sonra halife olarak tayin etmiştir.
- *Halifelik saltanata dönüştü.
- İstanbul ilk kez kuşatıldı.
- Maverünnehir ve Türkistan'ın bir kısmı fethedilse de Türkişlerle mücadele edildi.
- *Türkişler Orta Asya'nın Araplaşmasını önledi.

Emevi Devleti

- Rodos, Sakız adaları alındı.
- Kuzey Afrika fetihleri tamamlandı.
- **Kerbela Olayı:** Hz. Ali'nin küçük oğlu Hz. Hüseyin ve yanındakiler Yezid tarafından şehit edildi.
- *Sünni ve Şii ayrımı kesinleşmiştir.
- Kadiks Savaşı ile İspanya (Endülüs) fethedildi.
- Puvatya Savaşı'nda Franklara yenildiler.
- *Müslümanların Avrupa'daki ilerleyişi durdu.
- Mimari Hristiyan mimarisi ile yarışacak seviyeye geldi.
- Sınırların çok genişlemesi üzerine ülke amillik denilen beş eyalete ayrıldı.

Örnek:

Dört Halife Dönemi (632 - 661) sonrası iktidarı ele geçiren Emevi hanedanının Halifeliği saltanata dönüştürmesiyle,

- I. yönetme hakkının Muaviye ve oğullarına ait olması,
- II. egemenlik alanlarındaki nüfuzlarını artırma çabası,
- III. demokratik yönetim anlayışıyla bağdaşmayan uygulamalara yer verilmesi

durumlarından hangileri arasında ilişki kurulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

MİLLİYETÇİLİĞİN KANITI NEDİR?

- İlk Arap parası bastırıldı.
- Arapça resmi dil oldu.
- Mevali politikası uygulandı. (Arap Irkçılığı)
-
- *Arap olmayan Müslümanların küçük görüldüğü Arapların her milletten üstün tutulduğu bir politikadır.
- *Gayrimüslimlerden aldıkları cizye vergisini Arap olmayan Müslümanlardan bile almışlardır.

→ Bu politikanın sonuçları:

→ *İslamın yayılışı yavaşladı.

→ *Ümmetçi anlayış büyük zarar gördü.

→ * Şuubiye akımı ortaya çıktı.

→ *Emevilerin yıkılışı hızlandı.

→ Yıkılış Nedenleri

→ mevali politikası

→ fetihlerin durması ile askeri ve ekonomik sıkıntıların artması

→ Hz. Ali taraftarlarının çalışmaları

→ Abbasoğulları'nın çalışmaları

→ *Horasanlı Ebu Müslim'in çıkarttığı ayaklanmaya Türklerin destek olması ve Abbasilerin Şam baskını sonucu Emeviler yıkılmıştır.

Örnek:

Emeviler Dönemi'nde izlenen mevali politikası,

Verilen boşluk, aşağıdakilerden hangisiyle tamamlanırsa yanlış olur?

- A) iç karışıklıklara neden olmuştur.
- B) siyasal ayrılıkları derinleştirmiştir.
- C) Emevilerin yıkılışına ortam hazırlamıştır.
- D) iç huzur ve barışın sağlanmasını kolaylaştırmıştır.
- E) Arap olmayan toplumların İslamlaşmasını geciktirmiştir.

ENDÜLÜS EMEVİ DEVLETİ (756-1492)

- Emevi ailesinden I. Abdurrahman 750 yılında Abbasi ihtilalinden kaçarak Kurtuba merkezli devleti kurdu.
- Kurtuba ilim ve kültür merkezi oldu.
- III.Abdurrrahman'dan sonra birçok küçük devlete ayrılmıştır. (1031)
- Bunlar içinde en önemlisi Gırnata merkezli Beni Ahmer Devleti'dir.
- 1492'de İspanyollar siyasi birliklerini tamamlamış ve devlete son vermişlerdir.
- *Avrupa'da kurulan son Arap İslam devletidir.

Endülüs Emevi Devleti

ENDÜLÜS EMEVİ DEVLETİ

! NOT

→ İspanyol zulmü üzerine II.Bayezid Dönemi'nde bölgede kurtarılabilen Müslüman ve Yahudiler Osmanlı ülkesine yerleştirildiler.

Kurtuba Cami

Elhamra Sarayı

Örnek:

İslamiyet'ten önce Araplara özgü bir mimari yok iken zamanla Emeviler zamanında Kasru'l - Hayr, Abbasiler zamanında Balkuvara, Endülüs Emevilerine ait Kurtuba Cami ve El-Hamra Sarayı gibi Arapların mimari üslup, sanat ve estetik açıdan etkileyici eserler inşa etmeleri,

- I. farklı kültürlerin katkıları,
- II. bilimsel ve teknolojik gelişmeler,
- III. yüksek kültür ve medeniyet algıları

durumlarından hangileriyle ilişkilidir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) I, II ve III

